

Norsk bistand ekskluderer de som trenger det mest

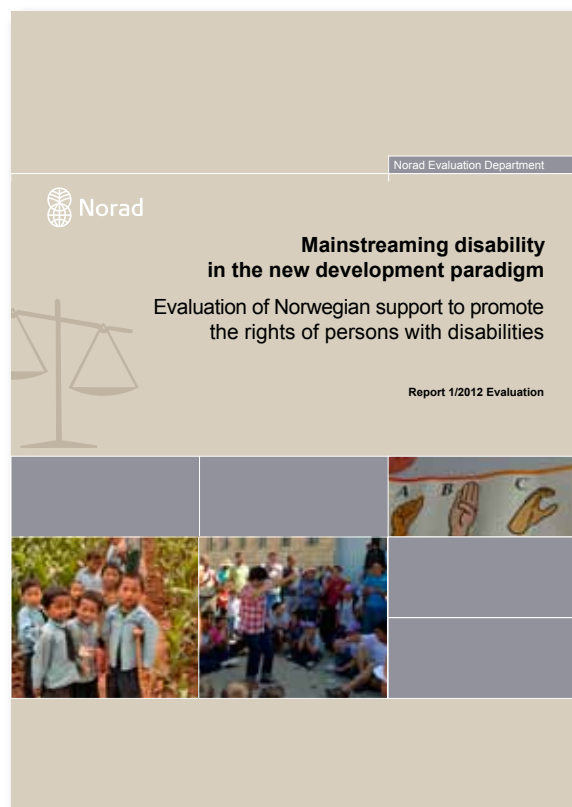
AV: CAMILLA STABELL (ATLAS-ALLIANSEN)
OG HELENE T. STRØM-RASMUSSEN (NFU)

En ny rapport lagt fram av Norad i mars i år viser at mennesker med funksjonshemming i stor grad er ekskludert fra norsk bistand. Dette skjer til tross for at myndighetene selv har laget planer for inkludering av samme målgruppe. Norge er en bistandsaktør som ønsker å løfte menneskerettigheter høyt. Funksjonshemmede i utviklingsland trekkes ofte fram som en spesielt sårbar gruppe som ikke får innfridd sine menneskerettigheter.

For mer enn ti år siden vedtok Utenriksdepartementet en handlingsplan for inkludering av funksjonshemmede. Norad laget retningslinjer for å følge opp handlingsplanen. Nå viser Norad-rapporten at verken handlingsplanen eller retningslinjene er kjent blant norske bistandsaktører. Ingen er blitt bedt om å rapportere på hvordan de inkluderer funksjonshemmede i sine prosjekter siden 2000.

Utdanning er et av hovedsatsningsområdene innen norsk bistand. Likevel viser rapporten at funksjonshemmede barn er ekskludert fra den. Når barn med funksjonshemming ikke får skolegang, fratras de en menneskerett. Man går i tillegg glipp av den økonomiske gevinsten og utviklingen barna kan bidra med i samfunnet.

Inkludering handler i stor grad om holdninger og bevissthet. Negative holdninger og fordommer mot funksjonshemmede er det største hinderet for inkludering. Fattigdomsstrategier og utviklingsprogrammer ekskluderer også funksjonshemmede, fordi man ikke er bevisst problemstillingen når strategiene lages. Når norske myndigheter heller ikke promoterer eller etterspør en slik inkludering, vil det ikke skje av seg selv.

Må følge opp

Norske myndigheter må følge opp sine egne forpliktelser og legge mer press på sine samarbeidspartnere både ute og her hjemme til å inkludere barn og voksne med funksjonshemninger. Ved ikke å inkludere funksjonshemmede vil verken Norge eller det internasjonale samfunn kunne nå utviklingsmål som for eksempel utdanning til alle og eliminering av ekstrem fattigdom.

Norge har signert og skal ratifisere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse. Konvensjonen forplikter Norge til å inkludere funksjonshemmede i all norsk bistand. Det er på høy tid at det blir satt i gang tiltak som inkluderer funksjonshemmede i praksis og ikke bare på papiret.

Alarmerende

Resultatene fra Norad-rapporten er alarmerende. Til tross for politiske vedtak, mangler det politisk vilje til å følge opp. Inkludering av funksjonshemmede skjer ikke av seg selv. Det må derfor satses aktivt på og legges til rette for det.

Atlas-alliansen og NFU følger opp evalueringen. Vi har blant annet vært i et møte med Norad og UD for å diskutere norsk utdanningsbistand og hvordan funksjonshemmede kan inkluderes. NFU sitter også i den nyetablerte inkluderingsgruppa i Atlas som skal drive påvirkningsarbeid overfor myndighetene, FN-organer og andre bistandsorganisasjoner.

Alick Nyirenda og Lucy Muyoyeta var nylig på Norgesbesøk der de blant annet møtte Jenny Schaanning i NFU.

Besøk fra Zambia

NFU og Norges Handikapforbund (NHF) har ansatt Lucy Muyoyeta som ny prosjektdirektør i Opportunity Zambia. Hun har lang erfaring fra bistandsarbeid for blant annet britiske Oxfam, vært aktiv i kvinnebevegelsen i Zambia og oppfatter seg selv som en kvinne-aktivist.

AV: JENNY SCHAANNING

Sammen med tidligere direktør i Opportunity Zambia, Alick Nyirenda, var Lucy nylig på besøk i Norge.

Alick Nyirenda er utnevnt til senior rådgiver i lokalbasert rehabilitering. Han jobber i det daglige opp mot myndighetene på distrikts- og lokalnivå for både å få dem til å ta ansvar for lokalbasert rehabilitering av funksjonshemmede og gi opplæring i hvordan det skal gjøres.

Opportunity Zambia har fortsatt kontorer i hovedstaden, Lusaka. Som direktør har Lucy hovedansvaret for å koordinere innsatsen rettet mot å styrke funksjonshemmedes organisasjoner i Zambia. Målet med dette arbeidet er tredelt. Det skal bygges nettverk, allianser og fremme samarbeid. Organisasjonene skal gjøres bedre i stand til å drive ak-

tivt lobbyarbeid opp mot myndighetene. Det skal i tillegg skapes oppmerksomhet og spres informasjon om funksjonshemmedes rettigheter blant folk flest.

Hensikten med besøket

Hensikten med Lucy Muyoyetas og Alick Nyirendas Norgesbesøk var både å gi dem en grundig innføring i NFU og NHFs nasjonale og internasjonale arbeid og å planlegge strategisk fremover for de kommende årene. De to fikk også møte representanter for de andre Atlas-organisasjonene og var i tillegg på to dagers opplæring i inkluderende opplæring i paraplyorganisasjonens sekretariat.

Småstoff

Dyrt og dårlig

Ikke vet vi hvor mange ganger vi her i SFA har rettet kritikk mot det mangelfulle tilbudet om spesialundervisning her i landet. I Dagsavisen 22. mai refereres det til en fersk rapport fra KS som viser at stadig flere elever får spesialundervisning, at skoleforskere mener den er for dyr og dårlig og kommer altfor sent.

I dag får 50 629 elever i grunnskolen spesialundervisning. Dette tilsvarer åtte prosent av alle norske elever. I 2007 benyttet seks prosent seg av tilbudet. KS mener at det kan ses i sammenheng med følgende:

- Presset økonomi i skolesektoren
- Foreldre som krever mer av opplæringen enn tidligere
- Kunnskapsløftet
- Mer vekt på internasjonale og nasjonale tester og kartlegginger
- En økende bruk av diagnoser og flere tilfeller av angst, skolevegning og psykososiale problemer

Thomas Nordahl, professor i pedagogikk ved Høgskolen i Hedmark, mener økningen i spesialundervisning er uheldig. - Desto flere elever som trenger spesialundervisning, desto mindre ressurser blir igjen til de øvrige elevene. Vi risikerer at kvaliteten på den vanlige undervisningen blir dårligere. Dette er en ond spiral, for når den vanlige undervisningen blir dårligere, trenger flere spesialundervisning, sier Nordahl til Dagsavisen.

For dårlig kvalitet

Om lag 40 prosent av dagens spesialundervisning gis av assistenter uten pedagogisk utdanning. Internasjonal forskning viser at en lærer med høy kompetanse er et kriterium for at spesialundervisning skal virke godt.

Thomas Nordahl synes det er synd assistenter ender opp med ansvaret for disse timene. - Det er stor variasjon i kvaliteten på undervisningen. Effekten av en-til-en-undervisning er liten, sier han.

For dyrt

Spesialundervisning koster Norge 8-10 milliarder kroner årlig, det vil si 17 prosent av skolebudsjettet. Jan Sivert Jøsendal, avdelingsdirektør i KS, tror ikke det stopper med dette. - Spesialundervisningen vil fortsette å øke framover. Gjør ikke politikerne noe for å stoppe dette, må rammebetingningene til kommunene økes, sier Jøsendal.